

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Факультет інформаційних і прикладних технологій
Кафедра журналістики

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Журналістське розслідування»

Кількість кредитів ЕКТС	6
Період викладання	8 семестр
Рівень вищої освіти	перший
Спеціальність	061 журналістика
Освітня програма	Журналістика
Викладач	Стеблина Н. О., к.н. із соціал. комун, доцент
Профайл викладача курсу	
Доступ до матеріалів курсу	www.sevenfridays.info/investigative_journalism
Контактна інформація	n.steblyna@donnu.edu.ua

Анотація дисципліни: навчальна дисципліна «Журналістське розслідування» передбачає оволодіння знаннями та навичками, необхідними для журналіста-розслідувача. Це планування розслідування, укладення списку необхідних джерел інформації, пошук та перевірка інформації, робота з відкритими реєстрами, живими джерелами (у тому числі, анонімними), визначення режимів запису інформації, виклад журналістського розслідування із використанням мультимедійних технологій (робота із wordpress) та ін. Курсом передбачені лекційні та практичні заняття, робота в команді та індивідуальні завдання. На залікові завдання студенти створюють моніторинг журналістських розслідувань (за методологією «Детектор медіа») у текстовому чи відеоформаті або власне журналістське розслідування.

Мета вивчення навчальної дисципліни навчитися створювати тексти у форматі розслідувальної журналістики, планувати проведення журналістського розслідування збирати, перевіряти та обробляти інформацію із багатьох джерел, оцінювати тексти розслідувальної журналістики відповідно до професійних стандартів.

Компетентності, які формуються у здобувача в результаті вивчення навчальної дисципліни:

Загальні

- ЗК 1: здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- ЗК 4: здатність опановувати знання і розуміти предметну сферу та професійну діяльність;
- ЗК 5: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 6: здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК 7: здатність до провадження безпечної діяльності;
- ЗК 8: здатність до міжособистісної взаємодії;
- ЗК 9: здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові

- ФК 1: здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності;
- ФК 2: здатність оцінювати отримані знання з погляду можливості їх застосування у професійній діяльності;
- ФК 3: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ФК 5: здатність формувати інформаційний контент;
- ФК 6: здатність створювати інформаційний продукт;
- ФК 7: здатність ефективно просувати створений медійний продукт;

Результати навчання:

- ПРН-К-1. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення і методи соціальнокомунікаційних та інших наук.
- ПРН-К-2. Дотримуватися інтересів, поглядів співбесідника та аудиторії.
- ПРН-У-1. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
- ПРН-К-3. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або колегами.
- ПРН-У-2. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
- ПРН-У-4. Практикувати спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ПРН-К-4. Виокремлювати у виробничих ситуаціях під час виконання завдань факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань і які не вдається відтворити, що передбачає необхідність у самоосвіті та професійному удосконаленні.

ПРН-К-5. Оцінювати отримані знання з погляду можливості їх застосування в професійній діяльності.

ПРН-К-6. Знати та використовувати стандарти професійної діяльності.

ПРН-К-7. Генерувати інформаційний контент.

ПРН-К-8. Пропонувати створений медійний продукт.

Організація та оцінювання навчання визначена «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса». Форми поточних і підсумкових контролів – розв’язання тестів, кейсів, прикладні завдання – спрямовані на засвоєння методів, методик і технік створення текстів у форматі розслідувальної журналістики, та інших галузей знань, підготовку, створення та презентацію власних проєктів.

Форма підсумкового контролю – **залік**. Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю. За час навчання здобувач освіти може отримати 100 балів протягом семестру сумарно за всі види навчальної діяльності. За кожен з двох модулів здобувач може отримати по 50 балів, що є середнім арифметичним значенням балів, отриманих протягом кожного модулю за кожний вид роботи.

Організація навчання за дисципліною відбувається в наступних форматах:

1) аудиторні заняття (лекції, практичні заняття) у дистанційному та очному форматі;

2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача за допомогою сторінки на сайті <http://www.sevenfridays.info/investigative-journalism/>

3) виконання творчого завдання (підготовка і презентація власного проєкту (журналістське розслідування або моніторинг журналістських розслідувань)).

Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного **календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу:**

Календарний план викладання дисципліни «Журналістське розслідування»

Тиждень/ дата/ години	Тема	Форма проведенн я заняття	Завдання для практикумів і СРС (Зразок і вимоги розміщені на сторінці http://www.sevenfridays.info/investigative-journalism/)	Термін виконання (дата і час)	Мах кількість балів
23-й тиждень, 2 години	Журналістське розслідування, його призначення	Лекція 1.			
23-й тиждень, 4 години	Журналістське розслідування: визначення поняття	Практичне заняття 1.	Знайти тексти, позначені як «журналістське розслідування» та перевірити їхню приналежність до цього формату, керуючись порадами посібника “What is investigative journalism”? Розмістити лінки на знайдені розслідування у чаті групи. Підготуватися до обговорення текстів в аудиторії	1-й тиждень	5 балів
23-й тиждень, 2 години	Етапи журналістського розслідування: планування	Лекція 2.			
24-й тиждень, 4 години	Планування журналістського розслідування	Практичне заняття 2.	Переглянути журналістське розслідування Бігус.інфо « Я до Колі » Визначити джерела інформації у розслідуванні. Скласти план збору інформації Підготуватися до обговорення в аудиторії Запропонувати тему для свого журналістського розслідування та скласти свій план роботи над матеріалом	2-й тиждень	5 балів
24-й тиждень, 2 години	Моніторинги журналістських розслідувань: методологія	Лекція 3.			
24-й тиждень, 4 години	Розбір журналістських розслідувань проекту «Нормально»	Практичне заняття 3.	Вивчити методологію «Детектор медіа» Підготуватися до оцінювання матеріалів журналістів під час практичного заняття. Бути готовим обґрунтувати свої оцінки	2-й тиждень	5 балів
25-й тиждень, 2 години	Організація збору інформації для журналістського розслідування, типи джерел інформації	Лекція 4.			

25-й тиждень, 4 години	Журналістське розслідування масовій культурі у	Практичне заняття 4.	Переглянути на вибір фільми про журналістські розслідування/журналістів-розслідувачів «Уся президентська рать» «В центрі уваги» Підготуватися до обговорення фільмів в аудиторії (планування розслідування, робота із джерелами, безпека журналістів, етичні питання) Записати інтерв'ю із студентом іншої спеціальності про те, як він/вона уявляють собі, що таке журналістське розслідування і для чого воно потрібне (відео, аудіо чи текстовий формат). Презентувати інтерв'ю в аудиторії.	3-й тиждень	5 балів
25-й тиждень, 2 години	Збір інформації (спостереження та експеримент)	Лекція 5.			
26-й тиждень, 4 години	Експеримент журналістському розслідуванні у	Практичне заняття 5.	Підготуватися до аналізу матеріалів чи підготуватися до пітчінгу свого журналістського експерименту. Матеріали для аналізу «На одесские пляжи в моряки-спасатели берут с близорукостью и плоскостопием» «NORMALNO №15. ПАРК МЕРЦІВ» «АТВ погорело на взятке. Видео» «Дохать до Дерибасовской и остаться в живых»	4-й тиждень	5 балів
26-й тиждень, 2 години	Збір інформації (типи інтерв'ю журналістському розслідуванні) у	Лекція 6.			
26-й тиждень, 4 години	Аналіз інтерв'ю журналістських розслідуваннях у	Практичне заняття 6.	Підготуватися до аналізу інтерв'ю у журналістських розслідуваннях за допомогою літератури: Мартин М. Э. Искусство интервью Надійна прес-служба. Довідник професіонала. Інтерв'ю в розслідуванні. Відеоурок. Запропонувати свої варіанти запитань до головного фігуранта розслідування.	4-й тиждень	5 балів

			Передбачити варіанти відповідей головного фігуранта розслідування.		
27-й тиждень, 4 години	Збір інформації (робота з базами даних, обробка статистичної інформації)	Лекція 7.			
27-й тиждень, 4 години	Підготовка матеріалу на основі інформації з відкритих реєстрів	Практичне заняття 7.	За допомогою відкритих реєстрів (Опендатабот, Відкритий реєстр юридичних осіб, Прозоро, Закупівлі, та ін.) знайти три інформаційні приводи для новинного матеріалу Підготуватися до пітчінгу своїх проєктів Створити інформаційний матеріал на основі одного із проєктів, долучити ілюстрацію та лінки (не менше трьох). Приклади матеріалів: http://vlasno.info/politika/vlada/mistseva/item/36192-maizhe-desiatma-hektaramy-zemli-zav https://izbirkom.org.ua/news/obshchestvo-19/2020/odesskaya-yurakademiya-vybrala-telekanal-dlya-translyacii-peredach-iz-svyazannyh-mezhdu-soboj-media/	5-й тиждень	5 балів.
27-й тиждень, 2 години	Журналістика даних та журналістське дослідження	Лекція 8.			
28-й тиждень, 6 годин	Українські ЗМІ: визначення медіавласників за допомогою відкритих реєстрів	Практичне заняття 8.	Ознайомитися із проєктом ІМІ « Кому належать...? » Провести власне розслідування – визначити прихованого власника ЗМІ (на вибір). Презентувати на занятті результати власного розслідування (можлива робота в команді 2-3 осіб)	6-й тиждень	5 балів
28-й тиждень, 2 години	Краудсорсінг у журналістському розслідуванні	Лекція 9.			
28-й тиждень, 4 години	Планування журналістського розслідування із використанням краудсорсінга	Практичне заняття 9.	Підготувати опитування у гугл-формі на тему «Сніданок студента», презентувати результати на занятті, обґрунтувавши вибірку. В опитуванні використати різні форми запитань (шкала, прапорці, відкриті запитання, запитання із можливістю одиничного вибору) Можлива робота в групах (2-3 осіб).	6-й тиждень	5 балів
29-й тиждень, 4 години	Візуалізація даних для журналістського розслідування	Лекція 10.			

29-й тиждень, 4 год.	Створення візуалізації чи інфографіки для журналістського розслідування	Практичне заняття 10.	На основі даних із попереднього практичного заняття готуємо візуалізацію (із використанням програм Інфограм чи Пікточарт). Просуваємо зроблену інфографіку у соцмережах. Презентуємо проект на занятті. Можлива робота в групах (2-3 осіб).	7-й тиждень	5 балів
2 модуль (50 балів)					
29-й тиждень, 4 год.	Фактчекінг у журналістському розслідуванні	Лекція 11.			
30-й тиждень, 6 год.	Перевірка фотографій, робота із Google Street View	Практичне заняття 11.	Перевірка фотографій із застосуванням сучасних технологій. На заняття беремо дві свої фотографії – одну фейкову, одну справжню. Перевіряємо фото одне одного. Можна також взяти відео. Аналіз матеріалу Тайны нашего городка	8-й тиждень	5 балів.
30-й тиждень, 4 год.	Приватне життя та журналістське розслідування	Лекція 12.			
31-й тиждень, 4 год.	Інтерв'ю із анонімним джерелом	Практичне заняття 12.	Опрацювати редакційні стандарти «Бі-Бі-Сі» щодо роботи із анонімними джерелами Знайти приклади матеріалів із використанням анонімних джерел, підготуватися до аналізу доцільності використання таких джерел в аудиторії. На заняття записуємо відео із анонімним джерелом (можлива робота у групах по 2-3 осіб). Готуємося до розбору відео колег.	9-й тиждень	5 балів.
31-й тиждень, 2 год.	Безпека журналіста, безпека джерел	Лекція 13.			
32-й тиждень, 4 год.	Перешкоджання журналістській діяльності в Україні та світі	Практичне заняття 13.	Готуємо рейтинг топ-5 випадків перешкоджання журналістській діяльності в Україні чи світі (відео презентація чи power point) Презентуємо проект на занятті	10-й тиждень	5 балів.
32-й тиждень, 2 год.	Етап аналізу отриманих даних, перевірка гіпотези	Лекція 14.			
33-й тиждень, 4 год.	Гіпотеза у журналістському розслідуванні	Практичне заняття 14.	Підготуватися до роботи в аудиторії. Визначення та оцінка гіпотез у журналістських розслідуваннях. Знайти приклади гіпотез та оцінити їх на занятті.	11-й тиждень	5 балів.

33-й тиждень, 4 год.	Композиція журналістського розслідування	Лекція 15.			
34-й тиждень, 4 год.	Побудова журналістського розслідування	Практичне заняття 15.	Аналіз композиції детективної новели/фільму (відео презентація чи power point) Підготуватися до визначення типів композиції у розслідуваннях.	12-й тиждень	5 балів.
34-й тиждень, 2 год.	Журналістське розслідування як мультимедійний продукт	Лекція 16.			
35-й тиждень, 4 год.	Плагіни word press для створення лонгвідів	Практичне заняття 16.	На заняття беремо тексти та фотографії/відео для створення власних лонгвідів. Створюємо лонгвід, презентуємо під час заняття.	13-й тиждень	5 балів.
35-й тиждень, 4 год.	Допублікаційна експертиза. Недостовірна інформація	Лекція 17.			
36-й тиждень, 4 год.	Розгляд справ щодо недостовірної інформації	Практичне заняття 17.	Ділова гра: судове засідання щодо поширення недостовірної інформації. На заняття у судовому реєстрі знаходимо справи, пов'язані із поширенням недостовірної інформації, обґрунтовуємо своє рішення у справі.	14-й тиждень	5 балів.
36-й тиждень, 2 год.	Дотримання авторських прав під час створення журналістського розслідування	Лекція 18.			
37-й тиждень, 4 год.	Розбір кейсів щодо поширення недостовірної інформації та порушення авторських прав у ЗМІ	Практичне заняття 18.	Аналізуємо гучні позови проти ЗМІ щодо порушення авторських прав чи поширення недостовірної інформації.	15-й тиждень	5 балів.
38-й тиждень, 2 год.	Судова журналістика. Робота журналіста у суді.	Лекція 19.			
38-й тиждень, 4 год.	Написання текстів на основі судових реєстрів	Практичне заняття 19.	Працюємо із реєстром судових рішень. Знаходимо три інформаційних приводи для створення інформаційних повідомлень. Презентуємо проекти під час заняття. На основі одного з них пишемо новину (добираємо фото та використовуємо гіперлінки).	16-й тиждень	5 балів.

39-й тиждень, 2 год.	Журналістське розслідування в Україні: проблеми та перспективи.	Лекція 20.			
39-й тиждень, 4 год.	Презентація власних проектів	Практичне заняття 20.	Під час заняття презентуємо власні проекти: журналістське розслідування чи моніторинг журналістських розслідувань	17-й тиждень	5 балів.

Самостійна робота здобувача під керівництвом викладача, практикуми за темами та контрольні заходи відбуваються за допомогою Microsoft Teams, доступ через корпоративний акаунт ДонНУ імені Василя Стуса. Кожне завдання містить (вкладка Class Notebook): інструкцію до виконання, критерії оцінювання, дедлайн, матеріал для опрацювання. Курс містить матеріали, завдання, уточнений календарний план з датами і прозоре накопичування оцінок кожним здобувачем у відкритому доступі (зкладка – Current Grades).

Форми оцінювання результатів навчання:

1. Модульні і підсумковий контролю проводяться у вигляді презентацій власних проєктів.
2. Поточний контроль здійснюється у формі:
  - розв'язання кейсів,
  - розв'язання практичних завдань та прикладних задач,
  - індивідуальних письмових робіт,
  - презентацій.

Система оцінювання результатів навчальних досягнень :

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою
		для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	
0-59	FX	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Fleeson L. Ten Steps to Investigative Reporting [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://issuu.com/methlal/docs/10_steps_investigative_reporting_0
2. Исследование, основанное на истории: учебное пособие по проведению журналистских расследований [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://markleehunter.free.fr/documents/SBI_RUS.pdf
3. Медієтика. Практичні випадки та моральні міркування. – Львів: Видавництво УКУ, 2014. – С. 204-236.
4. Методологія оцінювання якості журналістських розслідувань [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://detector.media/monitoring/article/119360/2016-10-04-metodologiya-otsinyuvannya-yakosti-zhurnaliststskikh-rozsliduvan/>
5. Онлайн-курс «ЖУРНАЛІСТСЬКІ РОЗСЛІДУВАННЯ: ОСНОВИ» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://video.detector.media/courses/zhurnaliststski-rozsliduvannya-osnovy-i14>
6. Пархитько О. Журналістське розслідування на одеському телебаченні (на прикладі телепроєкту «Нормально» на «7 каналі» // Діалог: Медіа-студії. – 2017. – №23.

7. Селюкова Н. Журналістські розслідування. Практична школа [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/ZHurnalistski-rozsliduvannya.-Praktychna-shkola.pdf>
8. Стеблина Н. Етика у сфері соціальних комунікацій. – Львів : ПАІС, 2014. – С. 137-166.
9. Хоменок О. [Визначення розслідувань. Дефініція, предмет](#) та тематика розслідувань // Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. – Київ, 2013. – 190 с.
10. Хафф Д. Как лгать при помощи статистики. – Москва: Альпина Паблишер, 2018.

Допоміжна література:

1. Декларація основних принципів роботи журналістів у поліетнічних суспільствах [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.khpg.org/index.php?id=1007460498>
2. Етика в редакційному повсякденні. — К. : Академія Української преси, Центр Вільної преси, 2010. – 228 с.
3. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
4. Закон України «Про друковані ЗМІ (пресу) в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>.
5. Каптон Р. Дж. Настанови журналістам «Ассошіейтед Пресс» : професійний poradnik. – К. : Видавництво «Києво-Могилянська академія». – 2005. – 158 с.
6. Ковалевська Т. Основи ефективної комунікації : Навчальний посібник (Порадник управлінцеві на щодень) / Т. Ковалевська, С. Бронікова. – О. : Фенікс, 2008. – 140 с.
7. Ламбет Э. Приверженность журналистскому долгу : Об этическом подходе в журналистской профессии / Э. Ламбет. – М. : Нац. ин-т прессы : ВИОЛАНТА, 1998
8. Надійна прес-служба. Довідник професіонала. – Публікація Служби міжнародних інформаційних програм Державного Департаменту США. – 72 с.
9. Синяк Д. Шахрайські експерименти чесного журналіста. – Львів: Піраміда, 2005.
10. Майер-Шенбергер В., Кукьер К. Большие данные: Революция, которая изменит то, как мы живем, работаем и мыслим. – Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2014.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

www.journalib.univ.kiev.ua

www.detector.media

www.ms.detector.media

www.idpo.org.ua

www.ualocal.media

<https://www.radiosvoboda.org/p/5660.html>

<https://www.slidstvo.info/>

<https://bihus.info/>

<http://www.sevenfridays.info/investigative-journalism/>

Викладач

В.о. завідувача кафедри

Гарант освітньої програми

Н.О. Стеблина

С.В. Бондаренко

В.М. Супрун